

Romano hangos

15.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 14 • ČÍSLO 17 • VYŠLO 26. ŘÍJNA 2012

zprávy

OSTRAVA – V pondělí 15. října zemřel v nemocnici Jan Lipa ve věku 72 let na selhání srdce. Části olašských Romů byl vnímán jako „romský král“ v prostoru vymezeném přibližně Slovenskem, Maďarskem a Polskem. Např. Brněnsko má ovšem svého druhého, olašského „krále“. Pravda je, že Lipa byl mnoha olašskými Romy ctěn a jeho slovo mezi nimi platilo víc než slovo jakékoliv autority majoritní, včetně policie. Mnozí místní i vzdálení olašští Romové uctili svého vůdce dle tradic včetně šperků, peněz, koňaku a karet, které mu vložili do hrobu. Společensví Romů na Moravě (SRNM) spolu s Muzeem romské kultury (MRK) zaslali Unii olašských Romů kondolenční list jménem Jany Horváthové, ředitelky MRK a Karla Holomka, předsedy SRNM. Snad v tomto případě lze říci, že jménem všech Romů v ČR u vědomí, že čest památce takovému člověku patří a že ji má někdo oficiálně vyslovit.

(Pozn.: S tímto hodnocením jednoho z olašských „králů“ Jana Lipy, natož pak „jménem všech Romů v ČR“ a s celkovým vyzněním textu se neztotožňuje šéfredaktor RH Pavel Pečinka, přestože je zaměstnanec SRNM a působí i v MRK)

ŠLUKNOV – Sociálně zneklidněné a rozezlené Šluknovsko volilo radikály. Dělnická strana sociální spravedlnosti, která v krajských volbách celostátně skončila propadem, na Šluknovsku dosáhla výsledku 4,37 % hlasů. Nechybělo mnoho a zástupci radikálů mohli usednout do křesel v krajském zastupitelstvu Ústeckého kraje. Voliči tak projeví nelibost s přístupem státu k řešení problémů, které připisují tzv. nepřizpůsobivým. Nejvíce se to projevílo ve městech Varnsdorf a Rumburk. (www.romea.cz, kh)

Rekreace ve stylu „Skrze tebe poznám sebe“

BRNO – Romské středisko DROM v létě 2012 poprvé uskutečnilo výměnný pobyt pro děti a mládež z lokalit ohrožených sociálním vyloučením z ČR a ze Slovenska.

Výměna mládeže je součástí rozsáhlého programu Evropské unie

Mládež v akci a uskutečnila se v lokalitě Tři studně na Vysočině.

Od podzimu je pak v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež DROM (dále NZDM DROM) k vidění výstava fotografií z Výměny mládeže. Výstavu zahájila slavnostní vernisáž a projekce filmu o Vý-

měně a filmu „Zakletý dům“, který účastníci společnými silami během pobytu vytvořili.

Výměny mládeže se zúčastnilo celkem 27 osob, z toho dvě třetiny byly děti a mládež s omezenými příležitostmi, které žijí v sociálně vyloučených lokalitách. Během de-

seti dní pobytu v novém prostředí získaly děti a mládež mnoho impulsů a zážitků, navázaly vztahy s vrstevníky, a především rozvíjely samy sebe v různých ohledech – od fyzických a uměleckých dovedností, přes týmovou spolupráci až k vlastní individualitě. (dr)

Značku Ethnic Friendly dostalo letos sedm zaměstnavatelů

PRAHA – Značku Ethnic Friendly neboli „etnický přátelský“ dostalo 17. října dalších sedm zaměstnavatelů.

Od roku 2007 ji uděluje sdružení IQ Roma servis za rovný přístup k pracovníkům a za jednání bez předsudků. Chce tak podpořit zaměstnávání Romů. Certifikát má už 56 firem a institucí. Nově ho smí používat brněnská fakultní nemoc-

nice, firmy Strabag a ALOP, základní školy Boleslavova a Grafická z Prahy, prospěšná společnost Volnočasová a J+J školní jídelny.

Například společnost Volnočasová, která pořádá kulturní i jiné akce a provozuje kulturní centrum, kino či horskou chatu, má podle pořadatelů „čtyři etnický odlišné zaměstnance“. Dva z nich jsou Romové. Ve stavební firmě ALOP ze tří

stálých zaměstnanců jsou Romové dva – ředitelka a dělník. Ostatní pracovníci dělají na zakázkách na dohodu, jsou to také většinou Romové. V Základní škole Boleslavova jsou tři Romové – učitel a dvě asistentky pedagoga. Do Základní školy Grafická chodí nejen romští žáci, ale pracují tu také romské kuchařky či asistentky, uvedli organizátoři. (rd)

z obsahu

Co přinesly krajské volby
Karel Holomek o politících v Česku
strana 2

Kdo mluví za Romy?
Ostrá diskuse na palčivé téma
strana 3, 4, 5

Džesika Giňová
by chtěla být učitelkou
Fotostrana mladé Romky z Hrádku
strana 6

Emilia Balážová: romská muzika, latino, disko, tím žiju

Emilii Balážové nečiní potíží domluvit se ani romsky, ani česky, ani slovensky. Její matka se narodila v Brně a otec v Hustopečích. Otec ale pak bydlel ve slovenské Skalici a matka na Slovensku v Holíči. Celá rodina Balážových teď bydlí v Holíči. „Ne, ne, tak z muzikantské rodiny nepocházím,“ vrtí hlavou Emilie při trochu už stereotypní otázce. „Můj otec byl dělník u vodohospodářských staveb Veselí a matka pracovala na Slovensku ve výrobně obuvi,“ vysvětluje. Emilie má dva sourozence – její starší sestra je 29 let a má dvě holčičky, bydlí taktéž na Slovensku a s Emilií jsou jak dvě důvěrné kamarádky. Nejmladší je bratr Emilie – je mu sedmáct, učí

se na kuchaře, má rád fotbal a hraje na klávesy.

Romština byla doma u Balážů normální věc. „Jsem ráda, že se romština udržuje protože, že máme svoji vlastní řeč. Za to, že jsem Romka, se nestydím,“ hlásí se ke svému jazyku Emilie.

Dilema, jestli je podnětnější romské či neromské prostředí, Emilia příliš neřešila. „Ono to vlastně bylo od malička kolem mě tak půl napůl a je to tak dodnes. Mám hodně kamarádů Romů i Neromů,“ vypráví.

Na „základku“ Emilia chodila v Holíči. „Když jsem vychodila 9. třídu, otec odletěl do Irska za prací a my asi po roce odletěli za ním.

Tam jsem s bráchou pokračovala ve škole, celkově jsme tam strávili asi šest let. Pak už v Irsku práce tolik nebylo, takže jsme jeli zpátky na Slovensko,“ popisuje Emilia rodinné putování po Evropě.

S diskriminací jsem se ve školním prostředí se Romka z česko-slovenského pomezí podle svých slov setkala málokdy: „Tuším, že v první nebo druhé třídě mně pár spolužáků nadávalo, že jsem Cigánka. Ale pak se to vyřešilo a od té doby nic. Já jsem kamarádský typ, takže nemám s tímhle nějaký problém.“

Pokud jde o samotné předměty, ve škole Emiliu nejvíc bavilo kreslení. Pokračování na str. 7

zaznamenalí jsme

VSETÍN – Na Vsetínsku ve volbách do senátu zvítězil kandidát lidovců Jiří Čunek. A to s dosti vysokým náskokem před kandidátem, který se s ním dostal do druhého kola voleb. Jiří Čunek tvrdí, že lidé ho volili kvůli jeho znalostem, ne díky médiím a propagaci. Kdo však zná a pamatuje způsob, jakým Čunek zatočil se svými Romy a uvrhl je do bída a zmaru, dobře ví, proč získal tolik hlasů. Voliči nepochybně vyjádřili svůj vztah k Romům a tomu, kdo s nimi uměl tak zatočit.

PRAHA – Romové, kteří si nehledají práci, rozdělují společnost na dva tábory. Jedni vidí ve faktu, že Romy postihuje procentuálně obrovská nezaměstnanost, skrytou diskriminaci. Druzí zase v tom, že si Romové nehledají práci, spatřují náznak naplnění trestného činu. Poznatky o nezaměstnanosti dala k dispozici vládní Agentura, která je má z materiálů Světové banky. Ta však svá šetření dělala pouze ve vyloučených lokalitách a to početně představuje jen polovinu romské populace. Mimo tyto lokality je zaměstnanost mnohem vyšší. Jaká však je ve skutečnosti a jakou roli v ní na příklad hraje nelegální zaměstnanost, to jenom tušíme. V každém případě racionálně myslící člověk vidí, že v zajištění vyšší zaměstnanosti Romů spočívá větší část celého problému sociálního vyloučení a jeho řešení.

BRNO – Obětem holocaustu postaví město Brno památník uctívající zabité Židy a Romy. Má stát v parku na náměstí 28. října. Z bohaté nabídky návrhů vybrali radní poslze černou žulovou kostku z dílny akademického malíře Daniela Václavíka. Pohřichu tak radní učinili bez konzultací se zástupci Židů a Romů. Primátor Onderka prohlásil, že další konzultace už „nebyly nezbytné“. „Otázkou je, jak bude přijatý a uskutečněný návrh působit na rodiny těch, které má památník připomínat – tedy zda mu vůbec porozumí a přijmou ho za svůj,“ řekla ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová. Tím se nikdo z radních nezabýval.

DĚČÍN – Podmíněný trest sedmi měsíců vězení s odkladem na 20 měsíců za výtržnictví padl u úterý 9. října v kauze skupiny Romů, kteří v Rumburku loni v srpnu napadli šestici mladíků vracejících se z diskotéky. K soudu dorazili jen dva ze sedmi obžalovaných. Jeden z nich, Michal Ferenc, byl takto nepravomocně odsouzen. Zatímco druhý byl pouze vyslechnut a jednání bylo odročeno na příští rok v květnu. Do té doby se snad podaří shromáždit všechny svědky a obžalované. (www.romea.cz, kh)

komentář

Jak číst krajské volby?

KAREL HOLOMEK

Volby – jediný prubířský kámen, který spolehlivě ukáže, jak jsou lidé spokojeni s prací politiků. Chvála bohu za ty dary. Jinak by naši politici dávno zvlčili. V posledních parlamentních volbách voliči vyloučili z poslaneckých lavic známého politika z Olomouce Ivana Langeru, když ho kroužkováním jiných odsunuli mimo rámec úspěšných kandidátů.

Letos v krajských volbách to dopadlo podobně, byť přece jen s jistými rozdíly. Doplatila na to vládní strana ODS s koalicí TOP 09. Voliči se k nim obrátili zády a její porážka už nemohla být horší. Jejich způsob provádění reforem měl a má na široké vrstvy devastující účinky. Sociální demokracie dopadla lépe a komunisti ještě lépe. Ale nebyla to jejich zásluha a um. Ty hlasy od voličů dostali jako hlasy protestní. Není to nic, co by bylo nutno oslavovat. Máme tu ovšem jeden případ, který za oslavu stojí – přesvědčivé vítězství Elišky Wagnerové, spojené se Zelenými, při senátních volbách v Brně. Jasný důkaz, že dobrý člověk s dobrým programem bez průšvihů z minulosti dostane podporu.

Najdeme ale i špatné příklady: v Ústeckém kraji získala Dělnická strana sociální spravedlnosti, strana neonacistů, skoro 5 % hlasů, což by ji vyneslo několik křesel do krajského zastupitelstva. Naštěstí se to nestalo. Pro vysvětlení není třeba chodit daleko. Voliči se tu jasně obrátili na někoho, o němž se domnívají, že by mohl udělat pořádek s nenáviděnými Romy. Co na tom, že je to nesmysl. Nenávist není dobrým rádcem. Ale jak je vidět, i ta hraje ve volbách svoji roli.

Další negativní příklad představuje jasné vítězství Jiřího Čunka na Vsetínsku, rovněž při volbách do Senátu. Lidem tu nevádí, jak arogantně se zachoval vůči původně vsetínským Romům, nic jim nevádí, že dříve proslulá justiční mafie mu pomohla vymanit se z podezření z údajné korupce. Dva zločiny hodné odsouzení! Ostuda, že takový člověk se dostal do Senátu, který bychom rádi považovali alespoň za shromáždění důstojných, čestných a moudrých dam a mužů. Voliči dali přednost malosti a podlosti před ctí a právem. I to se děje a dost možná bude ještě dít.

Pořád dost důvodů k úvahám o nesourodém rozhodování davů v různých souvislostech, v nichž nemalou roli hrají nálady a emoce. Někdy nahraňují rozumu, jindy právě naopak.

www.romea.cz

Romský informační portál

Talent Zlínského kraje zná vítěze

VSETÍN – V pátek 31. srpna se v Kulturním domě ve Vsetíně uskutečnil 3. ročník soutěže Talent zlínského kraje. Soutěž pořádalo sdružení Aver dživipen (Jiný život), vedené Milanem Leškem.

Při zahájení všichni v sále zazpívali romskou hymnu Dželem Dželem. Soutěžilo se v kategoriích tance a zpěv. Porota hodnotila nejen celkovou choreografii, ale i výraz a vzhled tanečníků. Na akci se přihlásilo 13 soutěžících z Brna, Nového Jičína, Přerova a Valašského Meziříčí. V porotě zasedli místostarostka paní Otová, paní učitelky Plevová, Růžicková a Holeňová a bývalý předseda sdružení Aver dživipen Dušan Kandrač. A jak vypadalo umístění?

Kategorie zpěv:

1. místo ve zpěvu obsadila mladá talentovaná slečna z Valašského Meziříčí Ivana Kandračová, vítězka minulého ročníku této soutěže.

2. místo si zasloužila členka tanečního souboru Merci Marie Balogová. S písní Čon (měsíc) přesvědčila, že zpívat doopravdy umí. Její bratr Ladislav Balog ji doprovázel na klávesy.

3. místo získala chlapecká skupina Gipsy Jano ze Vsetína, která svými písněmi roztančila všechny.

Kategorie tanec:

1. místo získal brněnský taneční soubor Merci vedený Monikou Balogovou. Skupina si připravila dva tance a chlapci ukončili svůj program čapašem.

2. místo si odnesl novojičínský taneční soubor Cikne čhave, pod vedením Veroniky Kačové.

3. místo získal místní vsetínský taneční seskupení dívek a chlapců Cwak Crew s vedoucí Romanou Dunovou.

Poděkování patří všem soutěžícím, divákům, spravedlivé porotě, vedoucím souborům, Milanu Leškovi a jeho asistentům.

Veronika Kačová

(Text zveřejňujeme s omluvou a se zpožděním, zaslán byl včas, ale při redakční práci nám ze stránek zmizel. Zveřejnili jsme jenom k němu náležející fotografii, ale tu jsme přiřadili v čísle Romano hangos 14 k jinému článku – Podhostýnské září 2012).

Přijďte na nedělní odpoledne s jazzem a Patrikem Kačem

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ – Již třetí neděli jste si mohli zpestřit večer ve valašskomeziříčské restauraci U Zvonu. A to hudbou mladého klaviristy Patrika Kača.

„Chtěli bychom nadále zlepšovat naše služby, oslovit větší počet hostů, kteří by k nám rádi chodili za gastronomií i kulturou,“ říká provozní restaurace Petr Vašut, který sám hudbu miluje. A zve čtenáře k pravidelnému nedělnímu posezení u klavíru s Patrikem.

Více na Facebooku: Café restaurant U Zvonu. (vk)

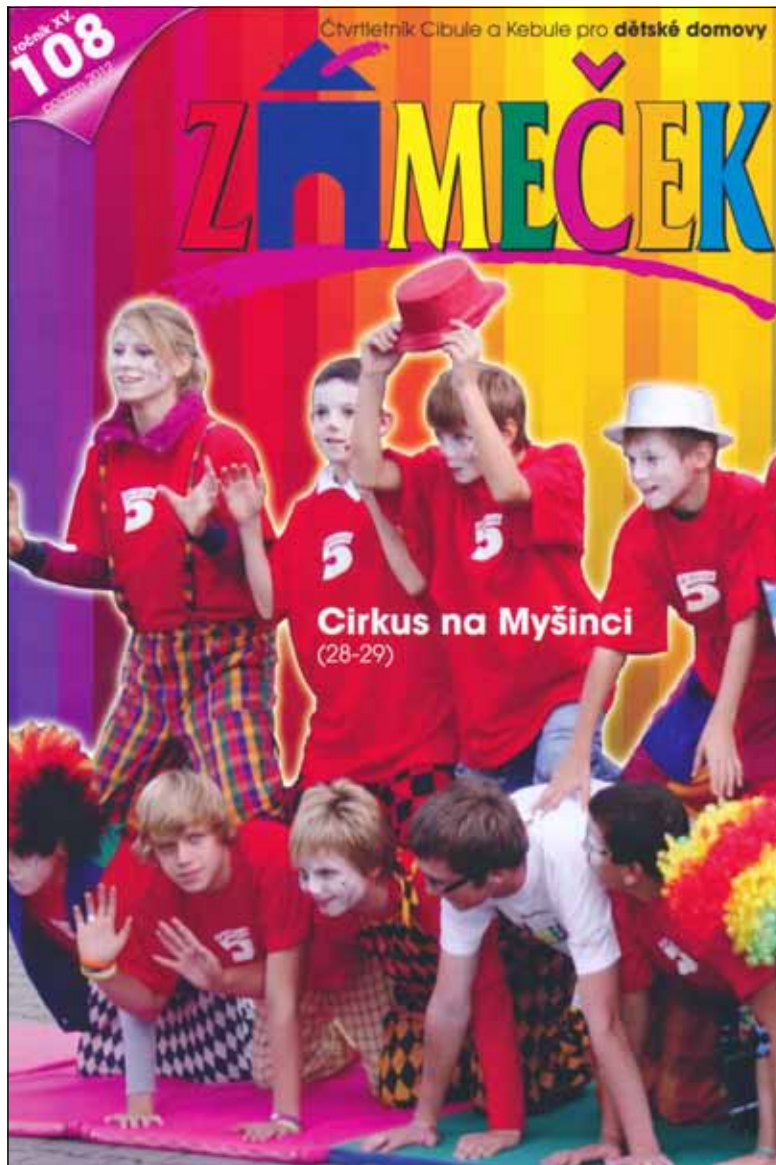

Blahopřání

Dana Šarkozi Teinitzr svým vzhledem jistě nepřipomíná svůj romský původ. Ale já jsem antropolog a tak vím, že svůj původ nezapře, připomíná ho svým chováním. Spolupracovala s romskými dětmi v dětských domovech ve Zvláštních, nyní Speciálních školách jako romská asistentka pedagoga. V Romano hangos dest let publikovala jako externí dopisovatelka články a fotky o běžném životě Romů. Pečlivě se stará ve spolupráci s ostatními obětavými pracovníky zejména o romské děti v sdružení Rolníka a pomáhá s organizováním Míkulášských nadílek. I mne oslovila, abych jí pomohl sehnat nějaké cukrovinky pro děcka.

Mám také srdce pro romské děti. S prof. J. Suchým a doc. H. Malou jsem se podílel od svých dvacetipěti let na antropologických výzkumech Romů a jejich dětí v domovech mládeže a mohl jsem poznat mnohé z nich i v osobním životě. Vyslyšel jsem paní Danu a pomohl jí. Mohl jsem poznat její vřelé srdce, které ji motivuje k obětavé práci s nimi a pro ně. Děkuji paní Daně za to a přeji jí radostnou oslavu jejích kulatin. **Vladimír Šedivý**

Ke gratulaci se za SRNM připojuje Jana Vejplachová.

Cikáni, to je hlavně velkorodina

Důležitou roli zde hrají média a jejich senzacechtivost. Třeba reagovat na něco na Nově je stejné jako reagovat (psát komentáře) do Blesku. Je doba protiromských nepokojů. Celou společností otřásají finanční problémy, politická scéna je jeden velký „tunel“, lidé jsou prostě frustrováni a této atmosféry využívají neonacisti k zviditelnění.

Za pomoci médií se šíří obraz proticikánských nálad ve společnosti. Před volbami toho rádi využijí zapomenutí politici a přijdou opět s nějakým nacionalistickým řešením „romské otázky“ – opět jsme u médií – a konečně „romští představitelé“. Podle mě žádní skuteční neexistují. Kdo a kdy je volil?

Umím si představit nějakého představitele na bázi komunity, resp. rodu. Takový představitel bude vždy vystupovat jen v zájmu této své komunity, respektive rodu. Kdo o sobě prohlašuje, že je před-

stavitelem Romů, je etnopodnikatelem a jako takový vystupuje v médiích. Takže by se v média měla zajímat o podložené informace od lidí, kteří se romskou problematikou zabývají a ne o informace od samozvaných představitelů. Takový rodový mluvčí nemá jinou možnost než reagovat vždy ve prospěch rodu, to samé platí i o „ko-

munitním“ mluvčím... Cikáni byli a budou vždy jen velkorodiny a ne jedna homogenní skupina. Každé prohlášení typu „oni jsou všichni stejní“ je přivádí k šílenství a k dalším roztržkám, jen aby dokázali, že oni takoví nejsou, že jsou jiní. Cikáni vždy drželi při sobě, ale to se odehrává na úplně jiné bázi, než si většinová společnost dokáže představit.

Šlo o kooperaci velkorodin, s kterou se můžeme setkat v kočovných společnostech po celém světě. Postupně usazování narušilo vzájemnou kooperaci a většinová společnost nerozlišovala rozdíl mezi velkorodinami a jejich příslušníky. Tak vzniknul u většinové společnosti obraz rozhádaných romských skupinek. Rozlišujeme Cikány a dejme jim svobodu být jiní a tenhle „obraz“ navzájem soupeřících a rozhádaných skupinek zmizí.

Antonín Ferko

Na „cikánských dotacích“ parazitují také české organizace

Jako Cikán, člověk, který celý život pracuje, společensky se angažuje, přicházím do styku jak s Cikány, kteří bez výpomoci sociálního systému nemohou existovat, dále s těmi, kteří celý život pracovali a od těch, kteří „to kazí“ se distancují, ale i s takovými, kteří se nejrozumnějšími způsoby obohatili díky těm, kteří se tváří jako zástupci Romů a zastávají pozice romských koordinátorů a poradců.

V Libereckém kraji se o tato místa střídavě dělí Ing. Jozef Holek, Anna Cínová a Miroslav Kotlár, všichni spojení s kauzou Libereckého romského sdružení, neoprávněného nakládání s dotací ve výši 26 milionu Kč.

Sám sebe se ptám, kdo tyto parazity doporučil? Z jejich úst nevychází postupy k řešení života společnosti. Nebojují za lepší náhled na naše etnikum, opak je pravdou. V tichosti praktikují pouze intriky

zaměřené na státní a evropské peníze, dávají vzniknout novým a novým organizacím, které jejich doporučením pokračují v trendu rozkrádání. Marně se snažím dobrat výstupů jejich práce, marně hledám indikátory, které asi vykazují.

Dokud se bude romská otázka řešit dotacemi, peníze budou pouze odtékat, přínos však bude mizivý. Na „cikánských dotacích“ ale parazituje především řada českých organizací. Řešením je práce a smysluplně prožitý volný čas. Všichni, kteří se tváří, že snad mají zájem řešit to, co se řeší stovky let, ve skutečnosti opět pouze hledají nitky, které ve finále vedou k vlastnímu blahobytu.

Důležité pro ně je zviditelnit se, dostat dobře placené místo, a potom velmi rychle zapomenou, že chtěli být nápomocni Romům. Najednou problémy ustupují až se vytratí úplně a dotyčný se již veze ve finanč-

ní spolupráci. Měl-li bych ale zmínit někoho, kdo věnuje čas a řadu let se snaží eliminovat problémy v soužití Romů s většinovou společností, jmenoval bych Ing. Karla Holomka a PhDr. Evu Davidovou, CSc. a Magdalenu Konečnou.

Dušan Kotlár

Pracovník sdružení Romský život, Liberec.

Neomílat jen rasismus, rasismus, diskriminace, diskriminace...

Za reprezentanta Romů s právem za ně vystupovat nepovažuju dneska nikoho, Emil Ščuka už veřejně nepůsobí. Jinak samozřejmě seznam rádobyreprezentantů by byl příliš dlouhý. Obdivuju každého, kdo jde s dobou a hledá chybu také někde jinde než ve stokrát opakovaném rasismus, rasismus, diskriminace, diskriminace... Právě to jsou ti budoucí vůdci, kteří snad Romům prokážou jinou službu než ti minulé. Jen bych chtěl, aby byli více vidět.

A podle jakých kritérií by romští aktivisté měli vystupovat v médiích „za Romy“? Romští aktivisté ať prezentují svoje názory se svým kšichtem, pod svým jménem namísto hloupého tlachání na internetu. Potom ať říkají co chtějí... Ale pozor, pokud je nikdo nezvolí nebo nejmenuje do čela místní komunity, ať laskavě hovoří pouze za sebe, tak jako já nebo Radek Horváth.

Kterí aktivisté Romům škodí? Podle některých lidí škodím Ro-

mům já sám, podle mne škodí Romům všichni, kdo nejsou schopni pohledu do vlastních řad. Čtenář ať si vybere.

Najít způsob, jak určit skutečné zástupce Romů a zjednat jim jejich respekt, to fakt nevím. Podle mne na to není vhodné prostředí ani doba. Musíme počkat ještě pár let.

Ptáte se také, jestli by Romové v médiích měli vystupovat jednot-

ně a jak toho dosáhnout. Proboha... V ČR žije přibližně 250 000 Romů. Jak chcete, aby všichni vystupovali jednotně, pokud mezi sebou nebudou jednat a nezastřeší je jedna organizace? Politická strana, všichni k volbám, vytáhnout nahoru. Potom budeme hovořit jednotně. Do té doby ať každý říká, co si myslí.

Zajímají vás taky moje názory na tradice, dřívější respekt k názorům starších, rovnoprávnost žen a přijatelnost různosti názorů mezi Romy. Kdyby se respektovaly tradice tak jak měly, tak dnes neexistují feťáci, šlapky, spousty mladých Romů by nemělo problémy se zákonem. Děje se to? Neděje. Není to tak dlouho, co mne veřejně kritizovala žena, mladší než já. Z okna jsem kvůli tomu neskočil. Tedy rozhodně ať existuje různost zájmů a názorů s jistou dávkou slušnosti a úcty ke starším.

Patrik Banga

Redaktor iDNES.cz (www.banga.blog.idnes.cz), Praha.

Kdo nás povede?

a) Za našeho reprezentanta nepovažuju vůbec nikoho. Pokud bychom ovšem měli jakési naše volby, hodně by záleželo, zda bychom si našeho „premiéra“ volili jen my samotní, nebo společně s námi gádžové. Pokud bychom si volili my sami, těžko říct. Nevidím dnes mezi námi opravdu výraznou osobou, která by vyhovovala všem.

Pokud by měli volební právo gádžové, tak by určitě vybrali duo Patrik Banga&Radek Horvát. Jsou aktivní, lidé o nich vědí a spousta gádžů s jejich radikálními názory souhlasí. Ovšem problém je, že pro většinu Romů jsou nepřijatelní a to by mělo hrát roli.

Myslím, že nejlepší by bylo utvořit v krajích jednotlivé subjekty, kde by Romové měli svá zastoupení (nebál bych se klidně vrátit ke starému vajdovskému systému). Potom by možná bylo jednodušší najít společnou řeč, ovšem, moc tomu nevěřím. Je to složité.

Pokud bych měl nějakou osobu vybrat já osobně – volil bych paní Annu Polákovou. Je inteligentní, uznávaná, mohly by vyhovovat všem. Škoda, že emigrovala, ale rozumím tomu.

A kdo si hraje na romské reprezentanty? Nu, to je celkem pestrý seznam: dříve Rusenko, poté Veselý, Ščuka. Dnes pan Tancoš, Gorol, Kováč, Radek Horvát, David Tišer a jiní...

b) Jaká kritéria a podmínky by měl náš reprezentant splňovat?

Osoba, která je akceptována z obou stran (romské i neromské), každý aktivista by měl mít velmi dobré komunikační schopnosti, v obou jazycích, neškodilo by, pokud to byl vzdělaný Rom, nemělo by ovšem být podmínkou, bezúhonost, věk minimálně 30 let, znalost romské problematiky ve všech krajích, zmapovaná sociální síť, alespoň základní znalost sociálně-právní nauky.

Vystupovat v médiích co nejvíce, a to v situacích, které mají pro nás jak negativní, tak pozitivní dopad. Mám pocit, že aktivisté vystupují pouze v situacích, kdy se něco stane. Mělo by se tak dít i v případech, pokud se neděje nic. Je to vysilující, ale je nutné majoritní společnost neustále informovat o našem běžném životě. Například, mám pocit, že média, a to i naše, dávají velmi málo prostoru pozitivním zprávám, popřípadě aktům.

Typický příklad – krajské volby ovládli komunisté, a nebylo by na škodu, kdyby romské osobnosti k tomu podali své komentáře!

Naopak, rozhodně bych neporučoval v případech, že se stane neomluvitelný trestný čin, aby takový aktivista se za všechny Romy omlouval. To nikomu nepomůže, naopak. Není možné se omlouvat za činy jednotlivců, ať se omlouvá dotyčný aktivista sám, nikoliv za celou komunitu. Dále bych nedoporučoval aktivistům, aby míchali dohromady jiné menšiny – typický příklad, romskou menšinu a homosexuální. Je to nesmysl, jde o úplně něco jiného.

d) Legitimní mandát by naši reprezentanti měli jediné, když si je samotní Romové zvolí skutečně sami. Jak jsem již psal, vrátit se k původnímu vajdovskému systému, který fungoval. Jistě, bylo by to složité, společnost se radikálně změnila, ale proč to nezkusit? Proč by každý kraj nemohl mít svého zástupce? Proč nezkusit systém, kdy by jsme měli vlastní „vládu“, kterou by museli všichni respektovat? Každý potenciální uchazeč by musel přesvědčit své lidi v krajích, proč by to měl být on. Možná by konečně potom vznikla silná strana, která by hrála ve státě silnou roli. Je to sice běh na dlouhou trať, ale, zkusili jsme to někdy? Co máme dnes? Na moravské straně uskupení kolem pana Holomka, na české pouze server typu Romea, kde stejně „černou“ práci dělají gádžové. Nová strana, SRP, Strana rovných příležitostí – kdo má tušení, že vlastně funguje? Je to málo, nejsme organizováni, nemáme nikoho, o koho se opřít. Nejsme schopni být jednotní, pokud by to tak bylo, věřím, že bychom byli schopni najít i silné spojence v jiných stranách.

Respekt by si museli potencionální zástupci získat sami. Jak jsem již psal, oni sami by museli všechny přesvědčit, proč oni by měli být jejich zástupci. A každá skupina Romů v kraji by měla zrovna tak vědět, proč chtějí, aby je zastupoval on (ona).

e) Nemyslím si, že je nutné, aby Romové v médiích vystupovali jednotně. Každý, kdo hovoří za jiné, by si měl být vědom, jak s médií komunikovat. Nebylo by špatné, pokud by se ti, kteří jsou mediálně činní, dohodli v jakých zásadních otázkách budou vystupovat jednotně. Typický příklad – oslovení Rom, Cigán atd. Jak to toho dosáhnout? To je zase individuální, to je o každém v nás. Pokud napíšete seznam témat, kde vystupovat jednotně, druhý mě nazve rasistou, další blbcem atd. Takže toho dosáhnout? Asi jinak, protože nemáme žádné uskupení, které by na to dohlíželo a sami se nejsme schopni mezi sebou domluvit

f) Ano, měl by existovat respekt ke starším, i když se nám nelíbí, jak hovoří. Ovšem onen respektovaný, starší muž, by toho neměl zase zneužívat stylem já jsem starší, tak ty mlč. Ono, tuto naši tradici si dle mého každý vykládá jinak, není přeci řečeno, jak si to někteří vykládají, že já jsem starší, tak jsem moudřejší. Starší člověk měl největší úctu i v české kultuře, byl respektován, protože něco zažil, proto měl úctu. Už jen tím, že vychoval svou rodinu, zajistil ji atd. To nezasluhuje úctu? Je to ale znovu o člověku, pokud je moudrý, tak umí své mladé správně nasměrovat a vychovat k tomu, aby ho si vážili. A zase ti mladí, pokud jsou moudří, tak zase umí se zachovat ve chvílích, kdy i ten starší vykládá „voloviny“. Je to o úctě, o ničem jiném.

Ženy, aby kritizovaly starší muže a ještě k tomu v médiích? Vyloučeno! Dnes je to možná běžné, ale špatné. Žena reprezentuje rodinu, tímto přístupem akorát tak svou rodinu zesměšní. Nebylo zvykem, aby se naše ženy pletly do mužských záležitostí, měly jinou roli. To ale platilo dříve skoro u všech žen, nejen u našich. Stačí se podívat, jakým způsobem dnes mladé ženy se staršími muži (i ženám) komunikují. Kdepak, staré časy, kdy si lidé sebe vážili, jsou pryč, bohužel. Proto také již dlouho říkám, jaká integrace? Naši Romové se integrovali, ale bohužel se vším, jen si to asi nejsme schopni uvědomit.

Gyulla Banga

Hudebník, Praha

V diskusích na stránkách zpravodajského serveru Romea (www.romea.cz) se při různých příležitostech debaty mezi romskými a pro-romskými aktivisty často vrací k tématu legitimacy – kdo vlastně může a má „vystupovat za Romy“ nebo „reprezentovat Romy“?

I Romano hangos proto oslovilo okruh svých přispěvatelů s podobnými otázkami. Ptali jsme se: Koho považujete dnes za reprezentanta Romů a za osobnost s právem vystupovat za Romy, kdo naopak si na „reprezentanta“ a zástupce Romů jen hraje? Podle jakých kritérií a podmínek by jednotliví romští aktivisté mohli a měli vystupovat v médiích „za Romy“ a kdy by to naopak dělat neměli? V jakých okamžicích jejich vystupování Romům pomáhá a kdy naopak škodí? Jak určit skutečné zástupce Romů a jak jim zajistit respekt většiny Romů? Měli by Romové v médiích vystupovat jednotně a pokud ano, jak toho dosáhnout? Mají být podle tradice vždy respektováni názory starších? Mohou např. v médiích mladě romské ženy kritizovat starší romské muže - rodinné autority? Nebo by měla existovat mezi Romy v médiích různost zájmů a názorů? Tedy stručně:

Kdo může vystupovat „za Romy“?

Julius Beňák

Praha.

Reprezentanta Romů nevidím v žádné romské osobnosti. Tito „reprezentanti“ zpravidla vždy zneužívají svoji funkci, ať už zastávají jakýkoliv post. A samotné Romy podvádějí všemi způsoby. Většina Romů, kteří vystupují v médiích, neumí spisovně mluvit a obratně se vyjadřovat, někdy jsou i sprostí a ostatní z toho mají strach. Respekt si osobnost musí sama vydobýt poctivou prací. Tradice se podle mě musí ctít, je to náš odkaz, který si zaslouží respekt. Avšak ne za každou cenu, to by zase ti starší měli chápat. Mladé romské ženy by určitě měli mít právo a možnost kritizovat. Jsem rád, že se občas některá z nich objeví s touto kritikou na veřejnosti, protože ještě dnes si v mnoha romských rodinách žena bez svolení muže nemůže dovolit nic moc. Někde dokonce otcové svým synům kupují ženy nebo dohodnou sňatek už při narození. V médiích by Romové měli zastávat na jednotlivé kauzy pokud možno podobný názor, jinak se vystavují kritice. Ale různorodé zájmy se mezi nimi budou projevovat stále a myslím, že to není na škodu.

David Oplatek

Ředitel Občanské poradny, Brno.

Romskou reprezentaci by měli tvořit zástupci romské části Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Ta v roce 2010 díky nasazení Michaela Kocába a Gábiny Hrahaňové výrazně posílila svůj statut, když partnery zástupcům romské menšiny tvoří ministři (práce a sociálních věcí, vnitra, pro místní rozvoj či kultury) a ministerští náměstci (spravedlnosti, financí). Ve třicetičlenné Radě má dle jejího statutu zasedat nejméně 15 Romů s tím, že Rom má garantovanou pozici místopředsedy.

Bývalo zvykem, že prostřednictvím krajského romského koordinátora byli do Rady nominováni romští zástupci za jednotlivé kraje – s podporou místních romských a proromských organizací. Činnost Rady je mimo jiné přímo navázána na programový dokument Vlády ČR Koncepce romské integrace či na řadu dotačních titulů. Pro mne je obtížné si ve stávajících podmínkách představit silnější a demokratičtější mandát pro romskou reprezentaci, než jaký nabízí Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.

Pavel Fric

Praha.

Neznám mezi Romy žádného takového reprezentanta. V našich zemích žije jedno obyvatelstvo, pokud se uvažuje v rovině jednoty. A tato rovina mě zajímá. Lidé nejsou ve svém vývoji na stejné úrovni a není záměrem, aby se chovali stejně. Každý, kdo tu žije, je však ve vztahu ke mně rovný. Bylo by dobré víc vysvětlovat občanský princip státu těm, kteří si myslí že se mu vyhnou tím že ho nebudou respektovat. Sám sebe může každý považovat za koho chce, tak je to ostatně během historie vždycky. Abych jej považoval za tzv. Roma - tedy za jednu ze skupin uvnitř univerzální jednotky obyvatel českých zemí, tak to na základě vysvětlování v novinách můžu. Ale vyhranění některé ze skupin na základě jiných kulturních zvyků jako skupiny, která by si mohla klást za politický cíl získat víc výhod než jiná skupina lidí? Tak tohle není to, co zrovna chci. Co budou dělat lidé, kteří zažili jako „zkušenost s Romy“ jen to, že se jim tzv. Rom představí jako někdo, kdo se chce vyhranit, hádat, využít to, co získá, hlavně pro svůj zájem, a k tomu se představuje nepřátelsky?

Eva Dobšíková

Učitelka, Brno.

Myslím, že je nemožné, aby Romové vystupovali jednotně. Zrovna tak je nemožné, aby se mezi nimi vyskytl člověk, který by se líbil všem. V dřívějších letech jsem poznala několik jejich reprezentantů včetně ing. Holomka. V mnohém akceptuji jeho vědomosti, dovednosti o organizační výsledky. Je však nemožné, aby ho akceptovali všichni Romové. Jednota je možná jen ve tvrdé diktatuře, např. v armádě, má-li být bojeschopná. Docílí se strachem.

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na

pecinkapavel@seznam.cz

nebo rhantos@volny.cz

Jak určit zástupce Romů?

Vybral jsem si jen jednu podotázku, ale snad tím naznačím i odpovědi na ostatní z nich: Jak určit skutečné zástupce Romů?

Reprezentantem romského národa či romské národnostní menšiny na našem území může být teoreticky kdokoli, kdo se za něj prohlásí. Neexistuje žádná spolehlivá metoda, jak mu takové přesvědčení vyvrátit. Přihlášení se k určité etnické identitě totiž není srovnatelné se členstvím v organizaci, kterou tvoří zřetelně ohraničená skupina osob. Zatímco v občanském sdružení – či ve státě, kde je členskou legitimací de facto občanský průkaz – lze běžnými demokratickými mechanismy zvolit reprezentaci, v případě národnostních menšin tomu tak není.

Etnickou identitu jako sociální konstrukci reality, tedy nikoliv jako biologicky vrozenou danost, lze počítovat, či naopak nepočítovat nebo v průběhu života měnit bez ohledu na názor okolí. Je zcela subjektivní. Díky tomu nikdy nebude panovat všeobecná shoda na tom, kdo členem menšiny je (přestože se k ní třeba nehlasí) a kdo už nikoliv (přestože se k ní třeba naopak aktivně hlásí). Proto ani není jasné, kdo by měl případného zástupce menšiny vybírat. Do některých maďarských menšinových samospráv při obcích tak kandidovali deklaratorně jako členové romské menšiny „bílí“ neonacisté, kteří ji pak zevnitř zcela rozvrátili. Podobně i z České republiky známe příklad výboru pro národnostní menšiny při obci na Těšínském Slezsku, do kterého byla vedením obce jmenována osoba, jež

deklarovala polskou národnost, ale přitom aktivně vystupovala proti zájmům místní polské menšiny.

Navíc je etnická identita, čili národnost, dle (nejen) českých zákonů citlivý údaj, který se nesmí znamenávat a zveřejňovat jinak, než v anonymizovaných statistických údajích. Nikdo se tedy nemá možnost dovědět, zda je konkrétní osoba členem menšiny či nikoliv, pokud to sama nezveřejní, což dále znemožňuje vymezit skupinu „voličů“ menšinové reprezentace.

Zpochybněním demokratického mandátu „zástupců“ národnostních menšin obecně však nechci paušálně zpochybňovat potřebu s nějakými představiteli Romů komunikovat, zejména ze strany institucí veřejné správy. Problém však je, že si stávající modely komunikace s Romy na úrovni státní správy a samospráv pro tento účel vytvářejí vlastní romskou reprezentaci, která původní potřebu nemusí naplňovat. Těmito modely myslím výbory pro národnostní menšiny při obcích a krajích, různé komise a ad-hoc pracovní skupiny, až po Radu vlády pro záležitosti romské menšiny a Radu vlády pro národnostní menšiny.

Připusťme totiž, že i přes absenci formální autority se někteří romští předáci těší poměrně slibné autoritě neformální. Při vědomí systému loajalit většiny Romů na základě velkorodin a podskupin lišících se regionem původu, dialektem apod. by zřejmě největší množství příznivců napočítali olašští „králové“. Nevím ale o tom, že by brněnský nebo ostravský král byl někdy zapojen do konzultačních mechanismů veřejné správy.

Nezastupitelný přínos romských zástupců při řešení různých problémů by mohl vyvěrat také z jejich zkušenosti „býti Romem v České republice“, tj. být zhusta obětí rasové diskriminace či aspoň předsudků. Zde by byla ovšem nejceněnější zkušenost člověka žijícího v plném sociálním vyloučení a tedy zažívajícího ony problémy na vlastní kůži dnes a denně. Ani tito se však nestávají „vhodnými“ zástupci Romů.

Instituce veřejné správy jsou totiž v celku logicky tlačeny k výběru romských reprezentantů na základě odbornosti. A není divu. Zodpovědní správci věcí veřejných chtějí slyšet v rámci jakékoliv konzultace pokud možno rychlé a bystré řešení konkrétních, v našem kontextu socio-ekonomických problémů, které často vyžadují odbornou erudici. Obvykle se nikdo neptá, čím si prošel romský zástupce jako romský školák, nebo kolik Romů stojí za jeho názorem, ale spíše se čeká expertní pomoc v bytové nebo zaměstnanostní problematice. Kritérium profesionality a odborných zkušeností však ve „vytváření“ romských zástupců nezaznívá, případně je různě kamuflováno, jelikož by tím byl potlačen původní záměr, že má jít primárně o zástupce národnostní menšiny. V opačném případě by se totiž stačilo obrátit na univerzity nebo výzkumná pracoviště a odborný tým poradců by byl hotov (jistě ne zadarmo).

Do zorného pole orgánů veřejné správy se tak dostávají především Romové s dostatečným sociálním kapitálem většinové společnosti. Jinými slovy ti, kterým daný úředník či politik „rozumí“. Ti, kdo mluví obrazně (i doslova) řečeno „stejným jazykem“. Řekl bych, že výše popsanou cestou byla zformována nepřehlédnutelná část současné romské reprezentace, byť hodnotné odborné znalosti stejně jako určitou neformální autoritu mezi ostatními Romy samozřejmě mohla mít, případně ji postupně získala. Přinejmenším do té míry, do jaké ji představitelé veřejné správy jako „skutečnou“ vnímají, do takové míry skutečná je. Řadí se tak vedle těch romských lídrů, kteří se opírají jen o svou tradiční neformální autoritu, a těch, jejichž autoritu upevňují modernější způsoby (médiá, popkultura atd.). Žádnou standardní reprezentaci v kontextu skupiny hlásící se ke společné etnické identitě ale generovat nelze.

Ondřej Klípa

Autor je pověřen zastupováním vedoucího kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity.

Jací mají být naši reprezentanti?

Když hledáme odpověď na otázku, kdo jsou reprezentanti Romů, podívejme se pro příklad jinam – nemusíme moc daleko. Kdo jsou reprezentanti České republiky vůči zahraničí? A sdílí stejné názory? Je to premiér Petr Nečas a prezident Václav Klaus s otevřeně protievropským postojem? Nebo je to ministr zahraničí Karel Schwarzenberg s opačným názorem? Nebo jsou to čeští poslanci v evropském parlamentu zastupující různé strany a tudíž různé přístupy a názory? Ano. Jsou to oni všichni. A chtít po nich názorovou jednotnost je idea téměř totalitní.

Jako druhou si musíme položit otázku, zda hledáme reprezentanty vůči majoritě nebo vůči sobě navzájem. Pro majoritu jsme totiž reprezentanti všichni. Každý, kdo mluví v médiích, ať už je to host v Událostech, komentářích, respondent ankety na ulici nebo obžalovaný z trestného činu.

Stálo by za pokus touto optikou vnímat naši současnou „diskusi.“ Tedy – kdo je reprezentant Romů

a kdo ne, kdo může mluvit za všechny Romy a kdo jim naopak svými výstupy škodí?

Z tohoto pohledu si totiž velmi škodíme sami. Tím, že se snažíme potírat názorovou pluralitu. Tím, že toho, kdo náš názor nesdílí, napadáme (Viz. diskuse na serveru romea.cz) a urážíme.

To je ve skutečnosti náš největší problém. Ne neschopnost najít konsensus, ale kultivovaně a promyšleně ho hledat a být schopni diskuse.

V tomto kontextu bývají skloňována jména Patrika Bangy či Radka Horvátha. Není nutné s jejich názory souhlasit. Ale stejně tak není nutné agresivně a vulgárně je napadat jen proto, že vystupují jinak než bychom si to představovali. Odlišné názory plodí diskusi. Diskuse plodí schopnost naslouchat druhému a tříbit si vlastní názor. Diskuse plodí občanskou společnost.

Velmi úzce s tím souvisí otázka, zda by měly být podle tradice vždy respektovány názory starších. Tradice jsou potřebné, ale i mezi Romy jako v každé jiné společnosti existují konzervativci a liberálové. Proto – ano, mějme respekt k autoritám. Ale ne slepou poslušnost. Ne strach.

Vždyť schopnost kritického myšlení a vůle ji projevit stojí v základu demokracie, evropské demokracie. Té stejné evropské kultury, k jejímuž odkazu se jako romský národ hrdě hlásíme.

Alica Heráková

Romská aktivistka, Brno.

Mladí razí jiné cesty a směry

Jak určit skutečné zástupce Romů a jak jim zajistit respekt většiny Romů? To je možné pouze na všeromském sjezdu, na němž by se hlasovalo o lidech s mandátem zespedi. Mandátem zespedi myslím romské aktivisty, kteří budou mít z regionů jasné stanovisko jejich obyvatel. Romové musí volit Romy a nikoliv, že pár internetových válečníků pasuje svoji osobu na post nositelů názoru a strážců Statusu quo, bez toho, že by měli podporu řadových členů komunity.

S respektem většiny Romů je to však složitější. I takto zvolení zástupci se sice budou moci opřít o mandát, ale nebudou všemi respektovanými a uznávanými nositeli ideje. I Afroameričané v USA měli ve své době na jedné straně katolického duchovního s celkem umírněným a kompromisu přístupným názorem a na straně druhé otevřeného rasistu a separatistu, který neměl rád bělochy a byl v názorech velice extremistický. Pravda je, že oba zemřeli tragicky, oba mají svůj den v kalendáři a po obou jsou pojmenována náměstí a bulváry.

U nás se také může vyprofilovat a už se i profiluje několik názorových a ideologických směrů, které budou mít a již nyní mají své stoupence a zároveň i odpůrce. Nejsme homogenní společenství a tím nemyslím jenom naše dělení uvnitř na olašské Romy, Sinty atd., jsme také různého sociálního postavení. Razíme jiné ideologie, jsou mezi námi

nacionalističtí radikálové (jsou hodně slyšet), jsou mezi námi levicově orientovaní a také je mnoho pravicově orientovaných Romů. Toho, koho bude respektovat obyvatel sociálně vyloučené lokality, nebude na druhou stranu respektovat romský podnikatel, který bude tvrdit, že názory tohoto zástupce jsou radikální a levičácky zpátečnické.

Vyjadřovat se ke konkrétním jménům romských aktivistů mi přijde žinantní a nekorektní. Názorová pluralita by měla být zachována a to respektuji i u jedinců, s jejichž názory nesouhlasím.

Co se týká jednotného vystupování Romů: Ve sdělovacích prostředcích je to složité, protože nezáleží na Romech, ale na konkrétním mediu, koho osloví. A mnohá media si vybírají podle toho, že již mají předem vytypované extremisty uvnitř naší komunity, kteří jim

řeknou něco výbušného a radikálního. Některá média vědí, že ten či onen okomentuje například kauzu „U Mačety“ takovým způsobem, že to vzbudí velké emoce u čtenářů a to prodá výtisk. Stačí sledovat, kdo se vyjadřuje v Parlamentních listech, kdo tam z Romů jaké věci komentuje a bude vám jasné o čem je řeč.

Ptáte se také, jestli mají být podle tradice vždy respektováni názory starších.

Názory starších jsou dobrým vodítkem, nebo spíše lakmusovým papírkem. Ale názory a stanoviska se tříbí a bývají generačně různorodé. Názory jsou vždy poplatné době, místu atp. To co platilo tehdy, prostě nyní funguje jinak a navíc mladí dnes razí jiné cesty, směry a hodnoty. Mladé ženy v jednadvaceti už nejsou jenom rodičky a ochránkyně rodinného krbu, ale mnohé bývají emancipované, studují a v kariérním růstu zastihují své muže.

Na takovém stavu věci se nemůžete shodnout se staršími rodu. Jejich názory na takové ženy by nebyly nejlichotivější. To samé platí o homosexuálech uvnitř komunity, kteří jsou mladou generací tolerování a spíše respektování, přičemž starší Romové jejich sexuální orientaci vnímají jako stigma.

Drahomír Radek Horváth
Vedoucí děčinské pobočky
Poradny pro občanství, občanská a lidská práva.

Velmi si vážím si pana Holomka

1) Koho považovat dnes za reprezentanta Romů? Velmi si vážím pana Holomka. Měl jsem možnost se s ním několikrát setkat a je to podle mne skutečně osobnost. Jsem také ovlivněn i názory mého otce, novináře, který měl v období pražského jara kontakty s tehdejšími Svazem Cikánů – Romů a s respektem vždy hovořil o tomto muži. Mým spolužákem a zdůrazňuji kamarádem ze SŠ byl a je člen rodiny Holomkových, i to mne vede k vyslovení tohoto závěru. Ostatní Romové, a to mám zprostředkováno především televizí, se mi zdají více konfrontační (třeba pan Veselý) než řešící problematiku. Rozhodně nejsou zástupci Romů takoví lidé, jako Kocáb, Uhl a další, kteří se podle mne jen zviditelňují v médiích, rozhodně u nich není cítit upřímnost. Uvedu příklad – nedávno byly volby. Nikdo nezpochybní, že je to krok, kde se demokraticky a v souladu se zákonem mohou eliminovat takové věci, jako jsou vandasovci. Mohou se jmenovaní pánové prokázat tím, že by zajižďeli do oblasť, kde byli nedávno nepokoje a tam vysvětlovali Romům, aby šli volit a dali hlas tomu, kdo na romské problémy slyší? Tisk poměrně pečlivě sleduji, ale nenašel jsem nic takového. Pak se stalo, že pár vandasovců, respektujících disciplínu, dokázalo tuším v Krupce dostat své zástupce do vedení obce. To není dobré. I ve vašem časopise jsem se dočetl, že by se tato malá aktivita Romů měla změnit (Kostlán), takže to, co jsem řekl není nic, co by nebylo známo.

2) Podle jakých kritérií a podmínek by jednotliví aktivisté měli vystupovat v médiích? Žádná kritéria, žádné podmínky, proboha snad ne

zase cenzura! Vystupovat by měl ten, kdo má co říci k aktuální situaci.

3) V jakých okamžicích jejich vystupování spíše škodí nebo prospívá? Prospěch přináší to, co jsem uvedl v předchozím bodě. Negativní vliv a opačný výsledek má omílání obecných, stále opakovaných frází.

Rád bych se zmínil o tom, jak by nemělo vystupování vypadat, i když se nejedná o aktivistu. Je to moje osobní zkušenost. V Britských listech jsem si přečetl článek o romské dívce. Ten článek byl napsán velice špatně, přirovnal jsem ho ve své reakci autorovi článku k častuškám z doby normalizace. Zdůrazňuji, že jsem neřekl ani slovo proti té dívce, jen jsem kritizoval amatérismus autora.

Autor se vůbec nechtěl bavit o mé kritice, dokonce mne obvinil z toho, že se skrývám pod falešným jménem. Jeho jediným zájmem bylo, kde pracuji, co dělám, kdo je mým zaměstnavatelem apod. Přestože já jsem používal důsledně oslovení „Vy“ a „pane“, autor mi klidně začal tykat. Když jsem mu sdělil, že je mi 62 let (a on je podle fotky snad třicetiletý) a nepřeji si tykání, ani náznakem se neomluvil. Na návrh setkání někde u kávy opět reagoval výsledkem kdo jsem, připomínalo mi to StB, když po roce 68 vyhodili mého tátu od novin. Pak jsem rezolutně ukončil naši emailovou korespondenci, protože bylo zřejmé že je to jedinec neschopný diskuse. Byl to šéfredaktor Romano hangos, tedy osoba, která má významnou odpovědnost. Nedělám si iluzi o své neomylnosti, nicméně svoje případné pochy-

bení chci pochopit na základě diskuse, nikoliv na základě opakovaných dotazů, kdo je můj zaměstnavatel.

4) Jak určit skutečné zástupce Romů? Proboha, kdo takovou otázku vymyslel? Respektovaná osobnost musí „vyrůst“. Aby vznikla osobnost respektovaná, musí se v tom odrazit mnohaletá práce a aktivita toho člověka. Děsí mne formulace „...zajistit respekt...“. Chcete dát někomu do ruky bejkovec nebo k pasu pistoli, aby měl respekt? Člověk si musí respekt svým chováním, přehledem atd. získat a ne „zajistit“.

5) Měli by Romové vystupovat jednotně? V otázce práv a povinností, které se jakýmkoliv způsobem dotýkají právního systému tohoto státu, bezpochyby jednotně. V ostatních případech je možné volit vlastní způsob. Přece celá společnost by měla respektovat práva a povinnosti, vycházející s právního systému státu, bez ohledu na to, jedná-li se o jedince, národnostní skupinu, kaktusáře nebo pěstitele zeleniny. Vše ostatní lze vyjádřit podle vlastního uvážení. Domnívám se, že k této otázce patří i otázka poslední o různosti zájmů a názorů.

6) K respektování názorů starších: Bez ohledu na to, jestli mluvíme o romské nebo neromské rodině, by mělo platit pravidlo slušného chování mladších vůči starším. Pokud si to ovšem ti starší pokazí tím, že chlastají, mlátí manželku, dělají ostudu celé rodině, pak nevidím důvod, aby se omladina proti takovému člověku nepostavila.

Michal Marčák
Brno.

Martina Buchlová
Studentka, Praha.

Podle mého názoru by mohl být skvělým reprezentantem Romů Richard Samko. Proč? Protože v něm člověk vycítí takovou tu auru, lásku k Romům a citlivost... A hlavně on to všechno dělá s radostí, řekne všem na rovinu, co si myslí o lidech, pro mě je to takový menší vzor. Nejen že ho znám z České televize, ale znám ho samozřejmě osobně. Kdo je dneska mezi Romy jejich reprezentant a zástupce? To se nedá popsat, protože si sama myslím, že většina z nich co takhle vystupují si hraje na něco co opravdu nejsou, často vůbec nerozumí o čem se vlastně jedná. Někteří z nich nám v žádné situaci nepomáhají ale naopak – nahrává to českému rasismu a lidi se nám pak smějí. Do médií se Romové, kteří už něco dokázali, moc nedostávají, podle mě se nemůžou v České republice moc svobodně vyjadřovat. Pro nás Romy je všechno těžší než pro Čechy. Udržet všechny romské tradice už není možné. Česká společnost se celá změnila, tím pádem se změnili i Romové, protože nám české okolí nutí svou mentalitu. Pokud jde o podřízenost mladších žen názorům starších mužů v rodině, jak to bylo dřív, tak si myslím – to v žádném případě, ne, žádné respektování. My jako mladší generace bychom ale měli respektovat starší osoby jelikož mají větší životní zkušenosti.

Lubomír Brokl

Sociolog, Univerzita Hradec Králové.

Na takto složité otázky odpovědět neumím. Ale chtěl bych zdůraznit dva, myslím si že související a důležité body:

1) Cikáni by neměli zakládat svou politickou stranu, jak se o to pokusili, ale měli by vstupovat do současných politických stran a tam protlačovat svoje zájmy. To proto, že jejich strana je nesmysl, který nikdo (ani oni sami) nebude volit a nikam se nedostanou. Jejich strana by měla přijít až potom, až se takto socializují.

2) Pozitivní diskriminace, všeobecně ve jménu „spravedlivé“ rovnosti odmítaná, představuje jediné možné řešení romské otázky (zejména vzdělání). V USA byla uplatňovaná od 60. let dvacátého století. A dnes vidíme co? Po dvou generacích je tu černošský prezident, ministryně zahraničí a řada dalších funkcí a pozic.

U nás si nikdo neuvědomuje, že to je záležitost na jednu či dvě generace. Většina, ne-li všichni, si neuvědomují ani to, že uplatňování rovných pravidel k celé skupině lidí objektivně nerovných s námi představuje vlastně jen další nerovnost a nespravedlnost. Tedy nikoli situaci „rovný s rovnými“ jak říkají ti kteří o Cikánech mluví jako o nám rovných. Jen se tím maskuje ten předsudek. Prostě zmatek nad zmatek. Opět jsme u pozitivní diskriminace, kterou je nutné uplatňovat promyšleně, zejména u vzdělání. Omlouvám se za ty silné výrazy, ale mám někdy pocit, že žiju mezi pařezy, nikoli mezi lidmi myslícími. Dokonce ne ani mezi sociology.

D.Š.

Pedagog, Brno.

Podle mého reprezentovat Romy může jen pan Karel Holomek. Někteří lidé si opravdu na zástupce jen hrají. Udivuje mě ale hlavně to, že někteří gádžové z neziskovek si přivlastnili právo za Romy mluvit v médiích. Skutečně nevím, kde vzali právo tak činit. Vystupovat by měli Romové sami a jen tací, kteří tak nebudou činit za účelem jakéhokoliv profitu jen pro sebe. Reprezentant Romů by měl být člověk, který něco dokázal ve svém oboru a je uznáván. Vůbec nezáleží na tom, jestli je mladý nebo starý. (pp)

Džesika Giňová: Co dělat? Nejradši učitelku ve školce

Jednadvacetileté **Džesice Giňové** z malého města Hrádek na Plzeňsku říkají její přátelé Denča. Tak jako většina Romů, už na základní škole měla nejraději hudební výchovu, protože ráda zpívá. Stejně tak výtvarku, poněvadž ráda maluje. Rodiče a sourozenci mají pro její záliby pochopení, ve všem jí pomáhají. „Jasně, vím, že někteří Romové jsou v mnohém problémoví. Ale lidi nás všechny hází do jednoho pytle, jenže my Romové stejní nejsme. Většina Romů s tím dělením pak má hodně problémů. Lidi by se neměli posuzovat hromadně, pokud nás neznají,“ myslí si o dnešní situaci Džesika. Jak Džesika říká, má kolem sebe ráda spíš dobré lidi. „Ale občas se nám stává, že se se sestrami jdeme večer ven pobavit, ale na diskotéce na nás někteří lidi dost nevráživě koukají, stejně jako když třeba jdeme někdy jen tak po náměstí.“

V dětství patřily k jejím kamarádkám gádžovky i Romky, ale podle svých slov nikdy takto lidi neposuzovala a nedělila. „Teď už jsou ale z některých gádžů úplně jiní lidi, stávají se z nich mnohdy rasisti. Neříkám že ze všech, ale je jich dost,“ vysvětluje.

Mezi současnými známými a přáteli ale má dál Romy i Neroomy: „Jsme smíšený kolektiv, nevi-

dím v tom žádný problém, nedělám rozdíly.“

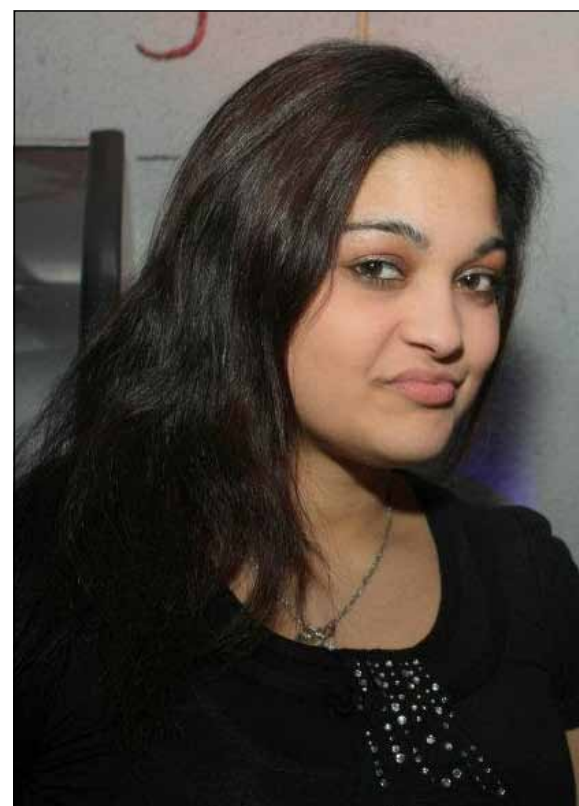
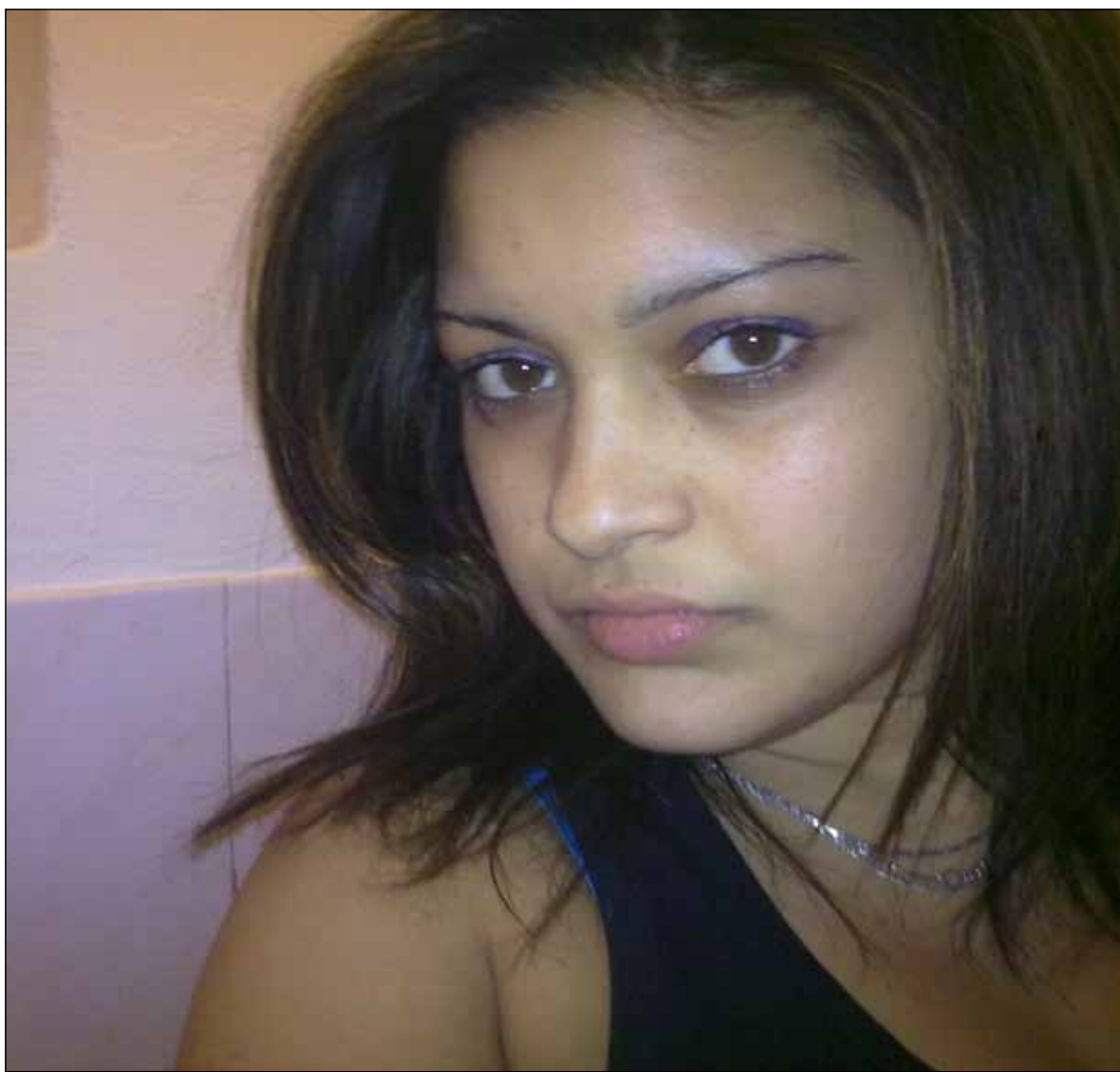
Odlišnosti mezi rolí ženy v romských a neromských rodinách Džesika moc necítí. „Žena by měla být chytrá, inteligentní, měla by mít cit, být zodpovědná tak, aby děti ne-
strádaly jak po finanční stránce, tak citově. To samé by se mělo žádat u muže – navíc by měl samozřejmě pracovat a starat se o rodinu,“ myslí si.

Mezi její současné záliby patří zpěv, tanec a kreslení. Ale tahle mladá Romka z Hrádku by ráda nafotila snímky pro nějaký časopis: „Jasně, vždycky jsem to chtěla vyzkoušet, ale nikdo se mi neozýval a nikdy jsem to nezkoušela,“ lituje.

„Pokud jde o zaměstnání, dělala jsem ve fabrikách u lisu,“ vypočítává Džesika, a pokračuje: „Práce v České republice zrovna pro Romy není. Když chce nějaký Rom dělat, tak je moc do práce nechtějí. V té době, kdy jsem dělala ve fabrice, se to tam moc dobře s lidmi nevyvíjelo. Našlo se tam pár rasistů a to mi do smíchu teda fakt nebylo.“

A jaké by Džesiku bavilo povolání? „Hlídaní dětí jako učitelka ve školce, protože mám hodně ráda malé děti. A potom třeba taky to focení pro časopisy,“ směje se.

Ptal se Pavel Pečinka

Emilia Balážová: romská muzika, latino, disko...

Dokončení ze str. 1

lení, hudební výchova, tělocvik a vaření.

V Irsku pak povinně kvůli odlišným zákonům chodila Emilie na střední školy. „Měla jsem před sebou ještě jeden, poslední rok. Jenže se mi tam naskytlá práce, tak jsem pracovala, a pak už jsme zase jeli domů na Slovensko,“ vyčítá si trochu. S přítelem, se kterým Emi-

lia byla už v Irsku, mám asi roční dceru Timejku. „Je to moje srdíčko, bez ní bych si asi tenhle život neuměla představit,“ říká.

Na závěr se Emilie ptáme na její záliby. „No prostě hudba, tanec, zábavy či diskotéky, romská muzika nebo hip hop, latino, disko, to je moje,“ dokazuje svůj temperament.

Ptal se Pavel Pečinka

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na listopad 2012

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Stálá expozice: Příběh Romů

Moderně pojatá stálá expozice Muzea romské kultury představuje příběh Romů ve světových dějinách. Na historické ose ukazuje kulturu Romů i změny v jejich způsobu života od Indie po dnešek.

Výstavy

Romové ve fotografii Jozefa Kolarčíka-Fintického

Výstava historických fotografií Jozefa Kolarčíka-Fintického je unikátním pohledem do tradičního života a kultury Romů na východním Slovensku v první polovině 20. století.

Na výstavě uvidíte černobílé portréty, fotografie zachycující tradiční řemesla, hudbu, tanec či rodinné rituály.

20. 9.–20. 1. 2013

Romové na Gemeru-Malohontě

Výstava převzatá z Gemersko-malohontského muzea v Rimavské Sobotě zachycuje tradice bydlení, výtvarný projev, odívání, stravování a tradiční řemeslo Romů žijících na území v okolí města Rimavská Sobota.

11. 10. 2012–17. 2. 2013

DOPROVODNÝ PROGRAM

Let's dance: Flamenco

Odpoledne věnované fenomenálnímu flamencu v podání Veroniky Vítové a Petra Víta (Festival Iberica). Součástí programu bude i miniworkshop flamenca pro veřejnost. Cena Muzea romské kultury Slavnostní předání Ceny Muzea romské kultury etnografce, socioložce a fotografce PhDr. Evě Davidové, CSc. Eva Davidová je považována za jednu ze zakladelek české romistiky a stála u zrodu Muzea romské kultury.

20. 11. v 16 hod.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

KONTAKT Karviná, terénní program Slezské diakonie

Od roku 2006 funguje na území města Karviná terénní sociální služba Kontakt, patřící Slezské diakonii.

Služba je poskytována lidem, kteří se dlouhodobě nacházejí v nepříznivé sociální situaci a žijí na hraně sociálního vyloučení. Pojem nepříznivá sociální situace lez chápat jako stav, kdy je člověk ohrožen ztrátou bydlení, dlouhodobou nezaměstnaností anebo se potýká s různými dluhy. S těmito problematickými situacemi se při práci v terénu pracovníci setkávají nejčastěji. Vedoucí střediska Iveta Kuczerová poskytuje pracovníkům v přímé péči podporu a společně s nimi se nepravdivě zúčastňuje terénní práce.

Hlavním úkolem služby je poskytovat uživatelům potřebné informace a přispívat k jejich lepší orientaci ve vlastní sociální situaci.

Cílem terénního programu je dosáhnout stavu, kdy uživatel dokáže pracovat s financemi a žije bez dluhů, bydlí s platnou nájemní smlouvou a má pravidelný příjem. Efektivita naplňování osobních cílů uživatelů dosáhla v roce 2011 přibližně 68 % a kapacita služby byla naplněna na 92 %. Samotná práce probíhá formou individuálních rozhovorů s uživateli v jejich bytech nebo přímo na ulici. Hlavní výhodou poskytované sociální služby pro uživatele je bezplatnost a nízkoprahovost. Terénní pracovníci také jako sekundární činnost pořádají besedy s odborníky z jiných oborů (právníci, lékaři, Policie ČR).

Kontakt působí v lokalitě Karviná – Nové Město, kde provádí terénní práci za přispění nově otevřeného detašovaného pracoviště. A to ve snaze přiblížit se uživatelům v lokalitě a usnadnit jim dostupnost ke službě. V rámci komplexní práce v terénu je okruh řešených problémů většinou dosti obdobný.

Uživatelé se na pracovníky nejčastěji obracejí s dotazy týkajícími se dluhové problematiky, možnosti uplatnění na trhu práce nebo nároků na sociální dávky.

Terénní pracovníci doufají, že kvalitně poskytovaná sociální práce je přínosem především pro uživatele, ale i pro celou místní komunitu a společnost.

Terénní sociální pracovníci Kontakt Karviná:
Vít Goryl, Jana Musiolková

Slezská diakonie – KONTAKT Karviná, terénní program
V Aleji 435, Karviná – Ráj, 734 01, tel.: 596363538
G. Morcinka 1332, Karviná-Nové Město, 735 06, tel.: 739 685 519, 733 142 401

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2012 činí 240 Kč.

Památník všem obětem holocaustu vytesaný v hudbě.

Requiem

za Osvětim

Podpořte svou účastí unikátní projekt „Requiem za Osvětim“ připomínající všechny oběti holocaustu. Dílo skladatele Rogera Moreno Rathgeba je kromě připomínky minulých tragických událostí reakcí na současnou napjatou situaci ve společnosti a snaží se přispět k větší toleranci, k omezení rasismu, antisemitismu a xenofobie v Evropě a samozřejmě také ke zlepšování vztahů mezi romskou komunitou a majoritní společností.

Koncert se koná 4. listopadu 2012 v pražském Rudolfinu v 19:30.

Vystoupí:
Pavla Matiová / *soprán*
Jana Wallingerová / *alt*
Martin Šrejma / *tenor*
Martin Bárta / *baryton*
Romská a Sinti filharmonie z Frankfurtu nad Mohanem, *vedená dirigentem* Riccardo M. Sahiti
Kühnův smíšený sbor

Vstupenky na koncert jsou zdarma k dostání v pokladně Rudolfinu. Více informací a program doprovodných akcí najdete na www.slovod21.cz. Projekt je podpořen z fondu EU Culture, Ministerstva kultury ČR, hl. m. Praha a dalších organizací.

MASARYKOVA DEMOKRATICKÁ AKADEMIE

vás srdečně zve na

SEMINÁŘ

pořádaný pod záštitou
poslance PS PČR pana Milana Urbana

Jiří Havel - vzpomínka na humanistu

vystupují:

Richard Falbr, poslanec Evropského parlamentu
Pavel Mertlík, rektor Bankovního institutu vysoké školy
Jan Mládek, stínový ministr financí za ČSSD

moderuje:
Vladimír Špidla, ředitel Masarykovy demokratické akademie

PONDĚLÍ 29. 10. 2012 OD 17 HODIN

Poslanecká sněmovna PČR (Sněmovní 1, Praha 1)

Prosíme o potvrzení účasti na info@masarykovaakademie.cz nebo na tel. 224 223 757. Při vstupu do PS PČR je třeba předložit občanský průkaz nebo pas. Kvůli bezpečnostní kontrole doporučujeme přijít na seminář s předstihem.

www.masarykovaakademie.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Vydávání Romano hangos podporuje

Ministerstvo kultury České republiky